nr. 3
2018

IUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET **SEDAN 1959**

INTERVJU MED PETRA LUNDH:

Sveriges nya riksåklagare

HENRIK THAM:
"Skärpta straff är inte lösningen"

JURISTDAGARNA:
Allt du behöver veta inför mässan

FRI- OCH RÄTTIGHETER:
Juridiskt möjligt att förbjuda NMR?

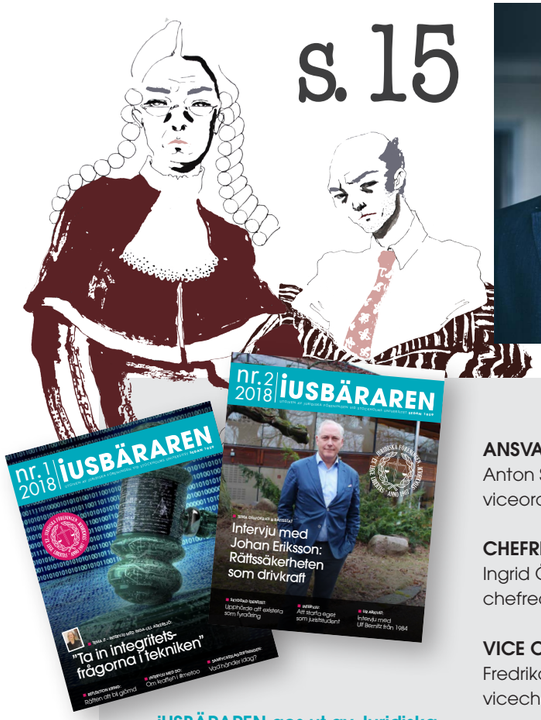

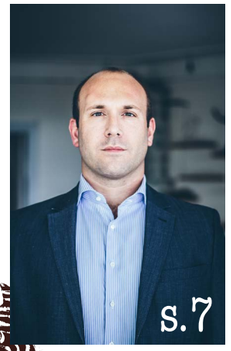

Chefredaktören har ordet 3
Ordföranden har ordet 4

Rättspolitik
Kommunala tiggeriförbud? 6
"Möjligt att förbjuda NMR" 7
Intervju: Henrik Tham 8
Politik eller juridik? 10
Gymnasielagen 11

Redaktionen tipsar 12
Dödsruna: Leijonhufvud 14
Juristers klädkod 15
Intervju: Petra Lundh 16

Juristdagarna
Schema 19
Årets projektledare 20
4 snabba frågor till... 22–24

Efter #metoo 25
Artificial Intelligence 26–27
Fråga arbetsrättaren Rebecca 28–29
Ur arkivet 30–31

iUSBÄRAREN ges ut av Juridiska föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

ANSVARIG UTGIVARE
Anton Selander
viceordf@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR
Ingrid Öhrn
chefred@jurstud.com

VICE CHEFREDAKTÖR
Fredrika Lageryd
vicechefred@jurstud.com

INFORMATIONSSEKRETERARE JF
Arman Bassari
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT
Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

ANNONSBOKNING
annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

TRYCK
Dixa AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO
Ingrid Öhrn

ADRESS
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

FÅR DU INTE TIDNINGEN?
Ring 08–15 69 71 eller
maila chefred@jurstud.com

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBÄRARENS ståndpunkt.

Redaktionen

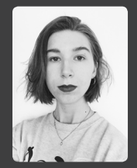

FREDRIKA LAGERYD
Vice chefred. /Illustratör

DAVID MUNCK
Skribent

CRISTINA KESKITALO
Skribent

SARA PASSANDIDEH
Skribent

ELIN JAKOBSSON
Skribent

JULIA HULDÉN
Skribent

FIREL DANHO
Skribent

JILL WALLENTIN
Formgivare

Annonsera i iusbäraren?
Mejla till:
annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

I år behövdes inget sommarmord

I EN KRÖNIKA i Expressen skriver Leif GW Persson om sommarmord. Offret ska vara en ung kvinna och brottet ska vara en kriminalgåta, helst ska gärningspersonen vara en för kvinnan okänd man. Så får vi det perfekta sommarmordet.

Ett sommarmord är inget kriminologiskt begrepp, utan en journalistisk definition av vad som under sommarens nyhetstorka kan rädda upplagan.

Under sommaren 2018 behövdes dock inget sommarmord för att pressarna skulle gå på högvarv. Journalisterna verkar ha haft fullt upp ändå. Det har skrivits om rekordvärme, bränder, kriminalitet, klimatförändring och amerikansk politik.

Ett annat ämne som det skrivits flitigt om är Nordiska motståndsrörelsen, NMR. Precis som förra året orsakade NMR:s närvaro i Almedalsveckan starka reaktioner och rubriker. På bara en månad hade svenska nyhetsmedier skrivit 1500 artiklar om NMR, rapporterade Dagens Media.

Visserligen är det naturligt att skriva om misshandel, störande av ordning och om att en nazistisk grupp tar plats i Almedalen. Samtidigt är det just uppmärksamheten NMR är ute efter. Det är ingen stor organisation vi talar om, forskare menar att organisationen har runt 700 medlemmar totalt. Att NMR är en mindre organisation betyder inte att den är ofarlig, men med all medial uppmärksamhet målas organisationen upp som ett större hot än den är. I sin tur kan det leda till att vi kanske glömmer bort att det finns främlingsfientlighet på andra ställen än inom NMR, på ställen som är närmre oss än så. Främlingsfientliga partier, eller ”invandringskritiska” som de ofta kallar sig, och deras agenda normaliseras när våldsbejakande organisationer som NMR tar plats i media.

Det är valtider och i detta nummer behandlar vi de ämnen som varit mest aktuella under valåret. Temat för numret är rättspolitik - ett mycket brett ämne som vi gör några nedstamp i. Det blir migrationsrätt, yttrandefrihet och frågan om skärpta straff.

Bland annat har Elin Jakobsson intervjuat kriminologiprofessorn Henrik Tham om frågan om skärpta straff och David Munck skriver om den omdebatterade gymnasielagen. Firel Danho har intervjuat advokaten Sebastian Scheiman, som menar att ett förbud mot organisationer som NMR är fullt möjligt. Det och mycket mer bjuder vi i redaktionen på i detta nummer. Jag hoppas att ni finner det intressant.

Ingrid Öhrn, Chefredaktör

Höst i Juristernas hus

ÄNNU en sommar har nått sitt slut och det är vår förhoppning att samtliga medlemmar och läsare har haft en underbar sommar.

Låt oss summera den sommar som gått. Som alla andra somrar har denna varit dels underbar, dels fasansfull. Det har varit VM, EuroPride och arbetstillfällen för oss studerande. Men vi har haft den varmaste sommaren på över 260 år. Följaktligen också en oerhört kostsam och påfrestande sommar för skogsägare, grillentusiaster, solskygga och äldre.

Oaktat värmen så finns det ännu krut kvar i gubbarna och vi är mer än redo att ta oss an höstens alla sittningar, torsdagspubar, möten med campusvänner, möten med fakulteten, möten med styrelsen och möten hos våra vänföreningar ute i landet.

Anton Selander & Oscar Krieg

Hösten inleds som alltid med fadderiet där vi slussar in nya studerande in i gemenskapen, därefter nalkas Juristdagarna och utan att avslöja alltför mycket kan vi säga att årets mässa och efterföljande bankett kommer att bli något utöver det vanliga. Ni kommer inte vilja missa det, lita på oss. Det kommer finnas kontakter att knyta, goodiebags att plocka, bankett med efterföljande fest på Nalen, underhållning av de finaste av estradörer och alla medlemmar är välkomna att vara delaktiga i arbetet som leds av JD:s ledningsgrupp.

I höst är det även val! För JF är det supervalår och det innebär att efter riksdagsvalet inleds valperioden för nästa års styrelse. Vi uppmanar alla er medlemmar som vill påverka och föra föreningen i nya spännande riktningar att söka någon av föreningens styrelseposter. Allt eftersom hösten fortskrider kommer vi inför årsstämman att på våra sociala medier marknadsföra vilka poster som ska fyllas och vad det innebär att vara en styrelseledamot i föreningen. Vill du rida på svallvågorna av spexsuccén i våras och leda underhållningsmästeriet till nya höjder? Eller vill du kanske införa nya fräscha dryckesval i baren och vässa klubbmästeriet till det yttersta? Eller har du grymma visioner om vad som kan göras i vår idrottskommitté för att få JF:s medlemmar att bli de mest välmående på campus? Du kanske till och med vill samordna hela föreningen och administrativt leda arbetet som en i ordförandeparet?

Följ oss på alla tänkbara kanaler (vi finns även på lågfrekvensbandet på snutradio) för att inte missa viktigt information till just din ansökan.

Sist men absolut inte minst kommer JF:s årsbal hållas den 24 november där vi firar JF:s 111e verksamhetsår. Det kommer att bli en trolsk kväll där vi får chansen att utmana frackens och balklänningens hållbarhet ute på dansgolvet. Balen kommer att bli ett bitterljuvt avslut för oss som ordförandepar. Med det sagt så utmanar vi redan nu våra framtida efterträdare, vilka ni än är, att göra ett ännu bättre jobb än oss och alla våra föregångare. Var med och föreningen framåt. Mot förhoppningsvis 111 år av ytterligare framgångar.

ORDFÖRANDE Oscar Krieg
VICE ORDF. Anton Selander
FOTO Juridiska föreningen

NORDIC BUSINESS LAW ACADEMY
N B L A
BY ROSCHIER

Ansök till Nordic Business Law Academy 2019!

Vad är det?
Nordic Business Law Academy (NBLA) är ett praktiskt case som utspelar sig på en affärsjuridisk byrå. Ditt juridiska kunnande sätts på prov och tillsammans med andra studenter och Roschiers jurister genomför ni en transaktion från start till mål.

Varför ska jag ansöka?
Det är en unik möjlighet att få insyn i transaktionsprocessen och hur det är att arbeta på en advokatbyrå. För rätt person kan det dessutom leda till en position som jurist på Roschier.

För vem och när?
Programmet startar i januari och du kan ansöka om du läser på termin fyra eller mer under hösten 2018. Skicka in din ansökan senast **18 november 2018.**

Läs mer och ansök på www.roschier.com/careers/NBLA

NBLA - Bring your studies to life

www.roschier.com/careers/NBLA

ROSCHIER

Kommunala tiggeriförbud?

DEBATTEN OM TIGGERI I SVERIGE har på senare år kretsat mycket kring förbud. Är det ett sätt att tvinga hemländerna att ta större ansvar, eller är det att förbjuda fattigdom? Hittills har det inte blivit något nationellt förbud, men Vellinge kommun försökte på egen hand.

PÅ allt fler håll i Europa har olika typer av restriktioner införts för att stoppa tiggeriet, i form av lokala och nationella förbud. Trots ökat stöd bland folket för ett nationellt tiggeriförbud har Sverige ännu inte gått den vägen.

För drygt ett år sedan fick politikerna i Vellinge kommun nog av de tiggande så kallade EU- migranterna och beslöt sig för att agera. En kommun kan nämligen, om lagen inte räcker till, införa ytterligare regler i en lokal ordningsstadga. Den som bryter mot stadgan kan straffas med böter. Trots demonstrationer och protester röstades beslutet igenom i Vellinge om att införa ett förbud mot tiggeri i kommunens lokala ordningsstadga, något som dock visade sig inte vara riktigt så enkelt.

Kommuner har rätt att införa lokala ordningsregler, men inte villkorslöst. De får inte ta ovidkommande hänsyn eller väga in andra omständigheter än sådana som enligt aktuella författningar, i det här fallet ordningslagen, ska beaktas. Dessutom måste eventuella intrång i den enskildes rättigheter stå i rimlig balans till allmännyttan. En kommun bör alltså fråga sig vad målet är med ordningsregeln, huruvida det målet är legitimt och om åtgärderna är rimliga.

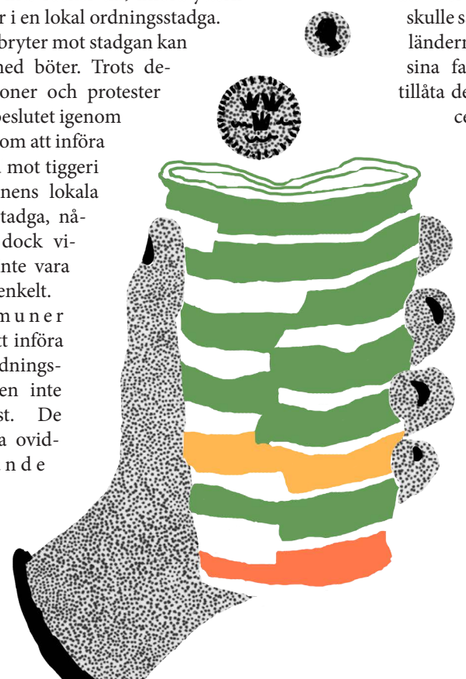

Enligt Vellinges kommunpolitiker vore det bästa för tiggarna att återvända hem. Det skulle sätta press på hemländerna att ta hand om sina fattiga. Att istället tillåta dem tigga i Sverige cementerar istället deras fattigdom, menade kommunen i ett huvudargument till att införa förbudet. Syftet med ordningsstadgor är dock att upprätthålla ordningen på allmän plats, inte som medel för utrikespolitiska problem, eller utöva ett slags förmynderi över EU-medborgare. Dessutom framstår det som kontraproduktivt att i ett försök att förhindra fattigdom straffa människor, vars sista utväg är tiggeri, med böter.

Ett annat argument kommunen lyfte fram var att ett tiggeriförbud skulle förhindra nedskräpningar och olagliga bosättningar. Inte heller det här är en legitim grund, då båda dessa företeelser redan är otillåtna enligt lag och det därmed inte behövs ytterliga föreskrifter.

Ett tredje syfte var att kommuninvånarna kände sig påhoppade och obekvämma vid åsynen av tiggeriet. Återigen motiveras förbudet av ett mål som inte rör upprätthållandet av allmän ordning, och skulle folk verkligen bli påhoppade finns redan lagstiftning även mot det. Dessutom vore det fullständigt oproportionerligt att kriminalisera att be någon annan om hjälp, och med det inskränka en rad rättigheter, bara för att skydda kommuninvånarna mot obekvämlighet.

I fallet Vellinge lär det sista ordet ha blivit sagt. Beslutet överklagades och varken länsstyrelsen, förvaltningsrätten eller kammarrätten ansåg att förbudet hade stöd i lag. Vi kan nog vänta oss att fler kommuner kommer att försöka, åtminstone så länge Högsta förvaltningsdomstolen inte har prövat frågan. Jag är ändå övertygad om att alla kommuner då kommer gå samma öde till mötes.

TEXT & ILLUSTRATION
Fredrika Lageryd

”Juridiskt möjligt att förbjuda NMR”

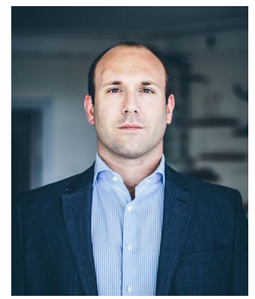

Sebastian Scheiman

EFTER INCIDENTERNA UNDER Almedalsveckan har debatten om att förbjuda nazistiska rörelser fått nytt liv. iusbäraren har ställt några frågor till advokaten och fri- och rättighetsexperten Sebastian Scheiman, som menar att det går att förbjuda organisationer som NMR.

”Vi bör ta fram en lagstiftning som gör det möjligt att förbjuda nazistiska och rasistiska organisationer.” Det säger justitieminister Morgan Johansson (S) i en intervju med Ekot i P1. Han menar att det enligt 2 kap 24 § 2 st. regeringsformen finns utrymme att förbjuda sammanslutningar som ”innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande”.

Regeringens ställningstagande meddelas efter incidenterna runt Nordiska motståndsrörelsen (NMR) under Almedalsveckan, då aktiva i rörelsen attackerade och hotade bland annat HBTQ-personer och -organisationer.

“Sverige skyldiga att förhindra nazistiska organisationer”

I juli publicerade Svenska Dagbladet en debattartikel av en rad jurister som menar att juridiken inte hindrar ett förbud mot NMR. En av undertecknarna är advokaten och fri- och rättighetsexperten Sebastian Scheiman.

Scheiman menar att det, inom ramen för gällande rätt och regeringsformen, finns ett utrymme att förbjuda organisationer som NMR. Han tillägger att Sverige folkrättslig faktiskt har en skyldighet att förhindra nazistisk organisering, genom åtaganden enligt FNs International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination:

– NMR:s anhängare uttrycker hat, missaktning och förakt mot etniska folkgrupper. De uppträder uniformerade och militäriskt under demonstrationer och liknande sammankomster. Föreningsfriheten får enligt regeringsformen endast begränsas när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp. Här tycker jag att NMR klart passar in.

Ett förbud skulle innebära att myndigheter kan stoppa NMR och andra liknande organisationer från att verka på det systematiska sätt som de gör idag. Till exempel blir det svårare för dem att få demonstrationstillstånd, något som idag i princip utfärdas på löpande band, menar Scheiman. Men förbudet skulle inte vara helt vattentätt.

– Med de begränsningar som regeringsformen medger så missas tyvärr att skydda andra grupper som inte är etniska men som till exempel NMR ändå vill åt, som personer med funktionsnedsättningar och hbtq-personer, säger han.

En inbyggd motsägelse

Även om ett förbud införs så kvarstår det faktum att rasistiska och nazistiska åsikter inte försvinner. Åsiktsfriheten finns kvar. Scheiman påpekar också att det som alltid i juridiken uppstår en gränsdragningsproblematik.

– Det är en farlig väg att vandra om man börjar förbjuda meningsmotståndare. Moderaterna har föreslagit att deltagandet i våldsbejakande organisationer ska kriminaliseras oavsett om de är rasistiska eller inte. Det är kanske mindre ingripande vad gäller just åsiktsfriheten men träffar ett bredare spektrum. På gott och på ont. Det finns alltid en inbyggd motsägelse i att med demokratiska medel förbjuda andra att utnyttja en demokratisk rättighet som föreningsfriheten.

Scheiman beskriver regeringens ställningstagande om ny lagstiftning som en stark markering mot NMR:s beteende under Almedalsveckan. Nu ska man skydda våra demokratiska värderingar mot antidemokratisk strömningar.

– Det är tyvärr spännande tider sett ur ett konstitutionellt perspektiv. Totalitära krafter runt om i Europa och i USA utmanar våra demokratiska system. Det gäller att vi står pall för trycket.

TEXT Firel Danho
FOTO Privat

”Skärpta straff är **inte** lösningen”

DET ÄR VALTIDER OCH MAJORITETEN av alla riksdagspartier förespråkar på ett eller annat sätt skärpta straff. Forskningen visar dock att effekten på brottsligheten är marginell. Det menar Henrik Tham, professor emeritus i kriminologi. Iusbäraren har intervjuat honom.

Vad tänker du som erfaren kriminolog om utvecklingen i Sverige angående längre straff som brottsbekämpningsmetod?

– Det har varit en extrem utvidgning av strafflagstiftningen ända sedan slutet på 70-talet och från och med sekelskiftet har den accelererat. Detta är problematiskt av två skäl. Först och främst är det principiellt galet. Utgångspunkten har varit och bör fortsätta vara att straffrätten tas till i sista hand. Det är en princip som kan härledas ända ur regeringsformen, men den begränsningen verkar ha gått många politiker förbi.

Det andra skälet väger minst lika tungt och handlar om avsaknaden av effekt. Förutom i enstaka fall så syns ingen minskning av brottsligheten i samband med skärpta straff. Annorlunda uttryckt så ger det ökade straffhotet ingen allmänpreventiv verkan. Det är kanske inte så konstigt i och med att allmänprevention är en slags kommunikationsteori, vilket innebär att en potentiell brottsling måste nås av hotet för att det ska ge effekt. Med vårt rättssystem är det ibland svårt att räkna ut vad den reella strafflängden blir även som tränad kriminalstatistiker eftersom faktorer såsom ålder, återfall och flerfaldig brottslighet måste beaktas. Det är därmed föga troligt att någon som är på väg att begå brott inser betydelsen av en straffskärpning i dennes individuella fall.

Partiernas rättspolitiska talespersoner hänvisar dock till andra skäl för skärpta straff än allmänprevention, bl.a. brottsofferperspektivet. Är det inte förståeligt att man önskar skänka brottsoffer den upprättelsen?

– Vill brottsoffer ha höjda straff? Att brottsoffers upprättelse kräver gärningsmannens bestraffning är en relativt ny tankefigur. Den empiriska forskningen visar att det de flesta brottsoffer önskar sig mest av allt är hjälp i processen. Man vill ha information, man vill bli respektfullt bemött och man vill gärna få någon form av kompensation. Denna önskan om kompensation kan dock för många brottsoffer uppfyllas av den summa pengar man får från Brottsoffermyndigheten. Dessutom betonar brottsoffer ofta vikten av gärningsmannens rehabilitering så att inte fler utsätts för samma sak.

Det där om rehabilitering, det låter ju bra men vad säger forskningen om effekten av densamma?

– Tyvärr så finns det en hel del forskning som pekar på att det inte är så framgångsrikt. Ett skäl till det är anstaltsvistelsens negativa påverkan vad gäller återfallsrisken. Det finns risk att rehabilitering i kombination med anstaltsvistelse ger ett typiskt plus-minus-noll-resultat. Därför är det djupt oroande att bland annat nu sittande justitieministern vill rättfärdiga längre fängelsetider med hänvisning till tid för rehabilitering.

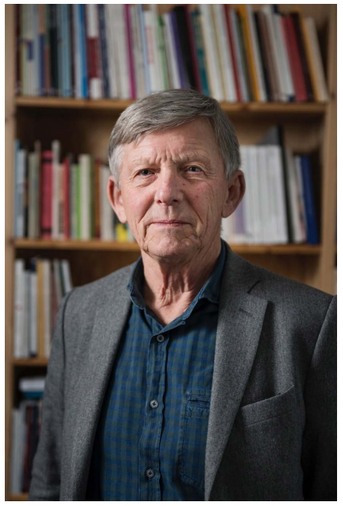

Henrik Tham, professor emeritus i kriminologi.

Innebär det att vård i frihet ger bättre resultat?

– Man kan se små positiva effekter och i vart fall är det mycket billigare för samhället. Men eftersom recidivisternas situation ofta hänger ihop med mångårigt missbruk, vilket i sin tur kan förklaras på olika sätt bakåt i livet, så är mönstret inget man ändrar på i en handvändning. Ett vårdprogram med si och så många timmar i veckan klarar ofta inte att bryta den onda cirkeln i och med att helhetsbilden är så mycket större och har med helt andra delar av samhällsapparaten än rättsväsendet att göra.

Ett annat individualpreventivt motiverat skäl till straff är ju s.k. inkapacitering, vars effekt man eftersträvar när det talas om att vissa brottslingar måste ”bort från gatan”. Är inkapaciteringseffekten ett rimligt skäl för förlängda fängelsetider?

– Inkapacitering låter ju väldigt enkelt. För att få effekt på brottslighetsnivån måste man dock upp i mycket höga nivåer. När en före detta BRÅ-chef disputerade i sociologi kom denne fram till att man i och för sig kunde få ner brottsligheten med ungefär en fjärdedel genom inkapacitering. En fjärdedel är mycket, det är ett antal människor som inte blir skjutna, det är ett antal kvinnor som inte blir våldtagna och så vidare. Men, det skulle ske till priset av en fem gånger så stor fängelsepopulation. Om inte annat för de ekonomiska konsekvenserna så är detta inte rimligt.

I vissa stater i USA så tillämpas den s.k. three-strikes-and-you-are-out-lagstiftningen. Skulle en modifierad variant av denna ofta kritiserade modell kunna vara ett sätt att inkapacitera ”rätt” personer, dvs. de som löper störst risk att fortsätta återfalla i viss brottslighet?

– Vi hade en liknande lösning i Sverige innan andra världskriget då det för stöld genom ett särskilt lagrum lades på extra strafftid för varje nytt stöldbrott. Även om man stal för samma belopp så tillkom ett påslag, specifikt för om det var andra, tredje eller fjärde stölden. Det är alltså rent juridiskt möjligt och det är även möjligt att begränsa pålägget till vissa brottstyper. Å andra sidan inkapaciteras inte sällan de som begår riktigt avskyvärda brott på mycket långa tider ändå genom att de överlämnas till rättspsykiatrisk vård. Sedan finns det förstås enstaka exempel där så inte är fallet, men frågan är om vi verkligen bör utforma vårt straffsystem utifrån dessa exceptionella fall.

Utöver skärpta straff så talas en hel del om att på olika sätt ge ökade resurser till polisväsendet. Vilken effekt skulle en sådan satsning ha på brottsligheten?

– Det skulle inte ge någon effekt alls säger jag helt frankt. Det anmäls ungefär 1,5 miljoner brott till polisen varje år och därutöver är mörkertalet stort. Enligt BRÅ:s trygghetsundersökningar så begås omkring dubbelt så många brott mot person som de som anmäls till polisen. Detta stora antal innebär att polisen aldrig kan få så mycket resurser att det täcker behovet, inte ens med ”en snut i varje knut” så är det möjligt.

Ofta talas det om att resurser måste till för att få upp uppklarningsprocenten i tron om detta skulle verka allmänpreventivt. Genom att studera brottsutvecklingen historiskt så kan man dock konstatera att antagandet inte stämmer. Inte ens en fördubbling av uppklarningen av t.ex. bostadsinbrott som i nuläget ligger på omkring 4 % skulle få någon nämnvärd allmänpreventiv effekt. Betydligt större inverkan har allmänhetens tilltro till rättsväsendet som helhet. Därför är anklagelser om att de olika institutionerna inte är tillräckligt effektiva kontraproduktiva. Brottsligheten i ett samhälle följer långa utvecklingslinjer som har med bl.a. ekonomi och arbetsmarknad att göra och rättsväsendet kan följaktligen aldrig ensamt råda bot på en uppåtgående brottslighetstrend.

Hur tror du att synen på brott och straff kommer vara om tjugo år?

– Även om Sverige ur ett internationellt perspektiv fortfarande har en rimlig syn på brottslighet och hantering av densamma så är situationen just nu tämligen dyster. Å andra sidan så har vi en stark reformtradition i Sverige och vi har tidigare varit bra på att försöka förstå roten till brottsligheten istället för att lita oss till repressiva medel. Därför är jag trots allt positiv och jag tror att det nuvarande läget kommer vända.

TEXT Elin Jakobsson
FOTO Privat

Politik eller juridik – är det ena överordnat det andra?

Det finns inget lätt svar eller någon lätt lösning på rubrikfrågan. Samtidigt så kan vi ställa oss frågan vad olika instansers yttranden har för betydelse när riksdagen ändock väljer att gå emot praktiserande juristers yttranden.

DET är ingen nyhet att det är riksdagen som är Sveriges lagstiftande organ. Inte heller är det någon nyhet att riksdagens sammansättning utgörs av folkvalda politiker vars huvuduppgifter inte är att vara juridiskt kunniga utan snarare att genomdriva sin egna partipolitik på bästa sätt. Det är därför inte chockerande när lagförslag antas som blivit starkt kritiserade och avstyrkta av t.ex. lagrådet.

För ett parti är det givet att försöka genomdriva sin egna partipolitik på bästa möjliga sätt, men det är även viktigt för partierna att öka röstantalet eller i vart fall inte tappa antalet röster inför ett val. Således är det inte helt omöjligt att anta att även lagförslag kan antas utan någon reell förankring i en faktisk situation utan enbart på basis av politisk opportunism.

Ett exempel är den medialt uppmärksammade gymnasielagen. Lagrådet yttrade sig genom att avstyrka förslaget, och menade ”att gränsen här har nåtts för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas”. Lagförslaget som det alltså är fråga om var enligt juridiskt kunniga undermåligt formulerat men antogs ändå av riksdagen. Med andra ord trädde en lag ikraft den 1 juli 2018 som kritiserats av kunniga jurister inom området vars yttrande vid riksdagsbeslutet inte spelade någon roll.

Skälen till varför lagförslaget antogs kan anses vara många, men den mest trovärdiga anledningen är just för att driva igenom politik. Det är även möjligt att ifrågasätta om en del lagförslag läggs på grund av rädslan för att förlora väljare mer än att faktiskt genomdriva sin partipolitik.

En annan uppmärksammad lagändring som röstades igenom i år och trädde ikraft den 1 juli är samtyckeslagen i 6 kap. Brottsbalken. Lagrådet ansåg inte att det fanns ett rättsligt behov av denna lagändring. Samtyckeslagen har dock ett stort samhällsintresse, inte minst bland unga vuxna som vill se en förändring i mentaliteten.

Genom att rösta för och anta en lag som fått kritik för att möjligen strida mot straffrättsliga principer kan ett parti vinna röster på att ge en större mängd människor det de vill ha, även om det i praktiken inte kanske inte föreligger en situation där det faktiskt behövs skärpt lagstiftning. Det är dock inte en enkel situation och det är inte heller fördelaktigt att ett lagstiftande organ enbart består av juridiskt kunniga eftersom svenska folket då inte avspeglas. Däremot är det ingenting som hindrar riksdagen från att faktiskt ta olika instansers yttranden till en större beaktning och grund.

TEXT Julia Huldén
ILLUSTRATION Thinkstock

Gymnasielagen

Vad fick Ben & Jerry att bejubla en lagändring, få skäll för ”glassförräderi” och möta invandringskritiska bojkotter? Varför menar en docent att det kan bli konstitutionell kris? David Munck berättar om vad som blivit känt som gymnasielagen.

UNDER flyktingkrisen åtstramades vår invandring genom den så kallade begräsningslagen (SFS 2016:752). Den lagen är sedan 1 juli, efter riksdagsbeslut av de rödgröna plus Centerpartiet, uppmjukad för ensamkommande unga som sökt hos Migrationsverket senast 24 november 2015 och är kvar i Sverige. Om de under väntetiden hunnit fylla 18 år och träffas av begränsningslagen, ger dess nya 16 f § rätt till uppehållstillstånd på 13 månader åt den som studerar gymnasialt eller har sådan avsikt.

Regeringen betonar starka incitament att påbörja och fortsätta studierna, vilket blir ett krav för förlängning. Eftersom gruppen antas sakna skyddsskäl kan ansökan avslås vid brottslighet.

Lagrådet kritiserade bl.a. att en rättighet får bero på myndighets långsamhet. Regeringen svarade att dröjsmålet särskilt drabbat den grupp som vistats här länge utan sin familj, gått i skola och rotat sig medan begräsningslagen slog till.

Drygt 690 Mkr extra anslås till kommunerna (största utgiftsposten), statlig migrationshantering och CSN. Det kan ses som lagändringens förväntade kostnad. Siffrorna visar inte besparingar av polisdeportationer och förvarshållning, eller vad runt 9 000 personer i sina bästa arbetsföra år kan ge Sverige.

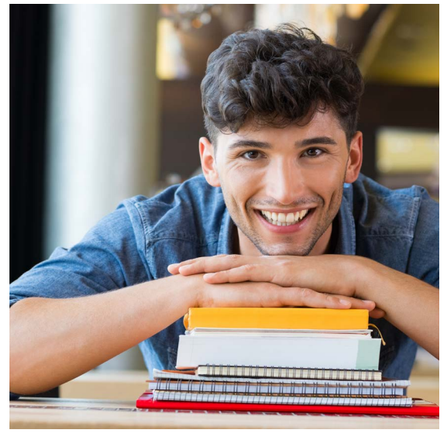

Oppositionen kritiserar bl.a. att de som lyhört lämnat landet inte omfattas, medan de som negligerat avslag eller ljugit om identitet/ålder premieras (Jennie Åfeldt och Julia Kronlid, SD). Att lagrådet ansåg gränsen nådd för hur lagstiftning kan utformas, citeras av dem och av Emma Carlsson Löfdahl (L) som fann förslaget så komplext och krångligt att rättssäkerheten riskeras.

Krångligt blev onekligen lättnaden i krav på klarlagd identitet. I ett par fall har migrationsdomstolen åberopat 11 kap. 14 § regeringsformen och vägrat tillämpa bevislättnaden för att den strider mot EU:s gränskodex och Schengenavtalet (Stockholm 187-18) eller att lagändringen beretts för dåligt på denna punkt (Malmö 14195-17). Målen fick prövningstillstånd hos Migrationsöverdomstolen, som kanske hunnit döma när detta läses. Migrationsdomstolen i Göteborg har begärt förhandsavgörande från EU-domstolen, vilket lär dröja längre.

Mest unikt är kanske ändå den politiska polariseringen som, utöver nåthatet, syns på vilka mänskliga aspekter som lyfts i media. Jenny Sonesson och Isobel Hadley-Kamptz kritiserar båda den juridiska lösningen (Isobel föreslog istället amnesti). Sonesson menar att nästan alla ensamkommande är män och att mansöverskott enligt forskning ökar kvinnors utsatthet för våld, sexhandel och inskränkt frihet.

Isobel försvarar trots allt gymnasielagen:

– Det svenska civilsamhället har kompenserat för den politiska och byråkratiska inkompetensen med kärlek och hjälpvillighet, kyrkor, fotbollslag och enskilda har stöttat ungdomarna genom detta limbo… Det var det här eller inget. Och det här var ändå bättre än inget.

TEXT David Munck
FOTO Thinkstock

Källor: Ivar Arpi (SvD 7 juni), Jacob Heidbrink (Kvartal 11 juli), utskottsbetänkande 2017/18:FiU49, domar, GP 23 april, Sundsvalls tidning 4 maj.

Redaktionen tipsar!

Hösten börjar krypa sig på, och vad är då mer passande än att börja plöja en ny serie? Eller kanske en bok? iusbärarens Sara Passandideh har listat sina favoriter.

The People v. O. J. Simpson: American Crime Story

Cuba Gooding Jr. spelar rysande bra som den misstänkta mördaren O. J. Simspon i American Crime Story's första säsong. I serien får vi följa mordåtalet på den förre detta amerikanska fotbollsspelaren som anklagats för mordet på sin ex-fru, Nicole Brown Simpson. Åklagare i målet är den starka kvinnofiguren Marcia Clark som spelas av den förträffliga Sarah Paulson. Det intressanta i serien är hur båda parters vinster och motgångar reflekteras, vi får exempelvis inte enbart sitta i förhörsrummen med Simpson utan även följa den starka kritiken gentemot Clark. Hennes livsstil, klädstil och hår stil blir nyhetsredaktionernas fokus under de absurda huvudförhandlingarna. Serien reflekterar över den mindre romantiserade sidan av kändisskap, pressen över att vara kvinna och fruktan för offentlighet.

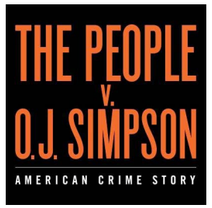

Favoritcitat – " Oh my god, we›re going to look like morons."

The Devil's Advocate

The Devil's Advocate gestaltar den briljanta idén om att juridiken är den nya kristendomen, den nya tron. Al Pacino spelar en svårslagen djävul och glänser under täckmanteln som den manipulerande men charmiga advokaten John Milton. Genom att ta den unga advokaten Kevin Lomax (Keanu Reeves) under sina avklippta vingar och visa honom vägen till ofattbara rikedomar alstras en kamp mellan det goda och det onda. Hur långt är vi villiga att gå tills moralen sätter stopp? Denna film kommer lämna dig sömnlös och besatt.

Favoritcitat – "The law, my boy, puts us into everything. It's the ultimate backstage pass. It's the new priesthood, baby. Did you know there are more students in law school than lawyers walking the Earth?"

Domaren – Ian McEwan

I detta melankoliska mästerverk följer vi Fiona Maye, hovrättsdomare som specialiserar sig i familjerättsfrågor och hustru i ett bräckligt äktenskap. Maye ställs dagligen inför utmaningar som skulle lämnat de flesta människor psykiskt påfrestade. Alkoholistiska föräldrar, slitna barn och giriga skilsmässor. Trots Mayes hyllade professionalism är hon inte oberörd. I romanen uppkommer ständigt temat om hur faktisk juridiken är. Hur den påverkar minsta person och hur domaren är dess delegat. När Maye blir ansvarig för en pojkes liv börjar hon ifrågasätta sina tidigare avlägsna metoder, hon för juridiken närmare och bryter regler som egentligen inte fanns. Ian McEwan lämnar inte en besviken i denna storslagna roman och gör det svårt att dra uppmärksamheten från bladen.

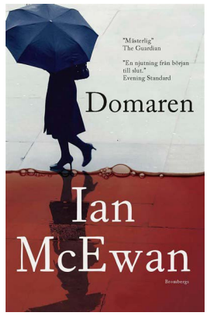

Favoritcitat – "Hon tillhörde lagen så som vissa kvinnor en gång varit Kristi brudar."

TEXT Sara Passandideh

CQ RECRUITMENT DAYS / 20–21 NOVEMBER

Är du vår nästa kollega?

Under två dagar välkomnar vi dig in bakom kulisserna för att själv prova på om Cederquist är rätt arbetsplats för dig. Om det känns rätt för båda ser vi fram emot att utvecklas tillsammans med dig som biträdande jurist, sommarnotarie eller som en del av vår talangpool.

Bor du på annan ort men vill gärna få möjlighet att delta? Cederquist bekostar givetvis din resa t/r samt hotellövernattning i Stockholm den 20 november.

Ansök redan idag via vår karriärsida karriar.cederquist.se.
Hoppas vi ses den 20 november!

DEN MODERNA BYRÅN
CEDERQUIST.SE

CEDERQUIST

Madeleine Leijonhufvud
1942–2018

En månad före sin 76-årsdag avled Madeleine Leijonhufvud, professor emerita i straffrätt. Hon blev tidigt i karriären intresserad av brott och straff och fick i mitten av 60-talet plats på åklageriet i Jönköping. Hon avancerade akademiskt först i Lund, sedan i Stockholm med professur 1984.

Madeleine Leijonhufvud, studentvänlig in i det sista, intervjuades om våld mot kvinnor i iusbäraren nr 2/2017.

SINA tidiga böcker, såsom *Gäldenärsbrotten* (1982) och *Åtalsunderlåtelse* (1986), skrev hon under namnet Löfmarck efter sin förste make, med vilken hon födde och fostrade tre barn. Hon sörjes av dem, av sin man sedan 1992 Sigfrid Leijonhufvud, av deras familjer och av vänner och bekanta från akademi, yrkesliv och fackförbundet Jusek.

Madeleine for 1988 till Kalifornien för att studera insiderhandel. Det var hon först i Sverige med att belysa juridiskt, menar juris doktor Catarina af Sandeberg som verkat mot marknadsmissbruk i näringslivet. Sveriges första insiderlag kom 1990. Även därefter forskade hon mycket om ekobrott.

Hennes liberalism var en där stat och lagar inte bara ska värna den enskildes frihet utan också bilda normer. Det var för henne ett erkännande av människans ofullkomlighet. Sexköpslagen, hos många en symbol för Sverige som påstått jämställdhets- och välfärdsparadis, försvarade hon på helt annat sätt: ”Det är förmätet att tro att vi blivit så mycket klokare än italienare och danskar. Men vi vet att det är förbjudet. I lag” (*Liberal Debatt* 3/2014).

Wiweka Warnling, som doktorerade på 80-talet då fakulteten ännu var mansdominerad, skriver nu på dess hemsida att Madeleine var en fantastisk kvinnlig förebild som gav stöd och uppmuntran på både direkt och officiellt plan. Som professorer drev de båda opinion för att barnporr skulle fråntas tryckfrihetsskydd och klassas som sexbrott mot barnet. De fick till sin glädje se barnpornografibrott utmönstras ur TF/YGL (fast det i BrB ännu sorterar under ”brott mot allmän ordning”).

Jag intervjuade Madeleine hösten 1996 för *Internationalen* som då var en pulserande vänstertidning. Hon gav generöst av sin tid och hade inte beröringsskräck med radikalare riktningar. Min artikel ”Barnporren och lagen” gillades. Drygt ett år senare sökte jag till juristlinjen.

På min termin 1 höll JF volleybollfest kort före Madeleines föreläsning om sin kursbok *Etiken i juridiken*, som sades vara ”ej tentarelevant”. En fadder som var ”domare” i turneringen kompenserade tunnelseendet med en kuriös skylt: ”Mutor med drinkar mottages, Leijonhufvud är inte här!”. Det åsyftades att hon var ordförande i Institutet mot mutor.

Madeleines tänk utanför boxen medförde både styrka och motgång. Hennes förslag engagerade media och främjade vår juridiska folkbildning men var ibland svåra att genomföra. Hon levde dock att se samtyckeslagen, som hon argumenterat för i 20 års tid, klubbas av riksdagen fastän hon inte fick uppleva när den trädde ikraft 1 juli. På fatta.nu sa hon 2016:

– Att inte fatta att sex kräver samtycke är en brist på förståelse av vad det är att vara människa. Äntligen tycks vi våga erkänna det.

Så vann Madeleine Leijonhufvud sin längsta och sista strid. Det blev en krona på hennes verk och en norm vi alla har att förvalta.

TEXT David Munck
FOTO Sigfrid Leijonhufvud

Kåpor, peruker, träskor eller slipsar?

I LONDON ÄR KOSTYMNISSARNA oundvikliga jämfört med stockholmarnas slappa jeans och uthängda skjortor. I svenska tingsrätter och advokatbyråer finner dock britterna sig till ro. Rätt knutna slipsar och pennkjolar står i markant kontrast till det alldagliga utanför rättens salar.

CIVILRÄTTSPROFESSORN Mårten Schultz driver en juridikpodd tillsammans med adjunkt Tove Lindgren där han bland annat argumenterar för att klädkoder inom juristvärlden bör vara mindre formella. Schultz menar att formaliteten bygger en solid mur mellan dödliga och jurister som är överflödig. Konventionella klädkoder förekommer inte lika frekvent i andra yrkesområden vilket förhindrar segregering. Historiskt sett var dock segregering mellan klasser betydelsefullt. Jurister och framförallt domare behövde bli högaktade i och med att rättskiparna fattade beslut om människors liv. Det var därför inte ovanligt att aristokraterna använde högklassiga kläder för att synliggöra maktfördelningen som upprätthöll samhällets rättssäkerhet.

Klädkoder skapar lika stort intryck idag som förr. Läkare klädda i vita rockar är lätta att associera med kompetens och skapar tillit hos patienten. På samma sätt är det viktigt att en domare som deltar i en huvudförhandling alstrar seriositet. Genom att klä sig propert visar domaren respekt för parterna, således kan formaliteten vara signifikant. När blir dock formaliteten en överdrift? I Sverige diskuteras införseln av ämbetsdräkter för domare. I Storbritannien har kåpor och peruker länge varit en självklar tradition. Sedvanan har lett till otaliga diskussioner och ännu idag råder delade åsikter angående domarklädseln. Å ena sidan anses drälkterna avvärja favorisering och främja domarnas opartiskhet. Samtidigt menar somliga att avsikten med kåporna är att indikera makt, det vill säga att kåporna ämnar framhäva ett vi och ett dem.

Oavsett vad kåporna må representera är det viktigt för klienten att behålla känslan av att befinna sig i ett viktigt sammanhang. Genom klädseln visar jurister att vi tar varandra på allvar, men att däremot anse att klädseln avgör arbetet är dramatiskt. I slutändan bör debatten tas med en nypa salt och vi bör inse att kåpor, peruker, träskor eller slipsar inte har makt nog att styra över huvudförhandlingarnas utgång. Visst kan det anses ålderdomligt för jurister att inte hänga med i svängarna och lossa på slipsarna, men vad skadar lite tradition?

TEXT Sara Passandideh
ILLUSTRATIONER Fredrika Lageryd

Petra Lundh
Ålder: 54 år
Bor: Nacka
Familj: Man och fyra döttrar
Juristexamen: år 1987
Aktuell som: Riksåklagare och särskild utredare i utredningen ”Skärpta regler för lagöverträdare 18-20 år”

”Samhällets syn på brott och straff har förändrats”

DEN 1 SEPTEMBER TILLTRÄDDE PETRA LUNDH som riksåklagare och chef över Sveriges åklagare. iusbäraren har träffat henne för att prata om de utmaningar åklagarväsendet står inför och om den pågående utredningen ”Skärpta regler för lagöverträdare 18-20 år” där hon är särskild utredare.

JAG träffar Petra Lundh på Södertörns tingsrätt, drygt en vecka innan hon ska packa ihop sitt kontor och installera sig på Åklagarmyndighetens adress på Östermalm. Sedan 2012 har hon varit lagman för Södertörns tingsrätt. Det verkar som att det var ett relativt självklart beslut för Petra att tacka ja när hon blev uppringd av regeringen och fick förfrågan om att bli Sveriges nästa riksåklagare.

– Jag är naturligtvis väldigt stolt över att ha fått det här förtroendet, säger hon.

Från domare till riksåklagare

Petra växte upp i Kristianstad, men flyttade till Stockholm efter gymnasiet och började läsa på juristprogrammet vid Stockholms Universitet. Från början var planen att utbilda sig till lärare, men samma sommar som det var dags att påbörja studierna bestämde hon sig för att läsa till jurist istället.

– Som så många andra visste jag ju inte alls vad jag hade att förvänta mig av juristprogrammet, men jag måste ju säga att jag trivdes från första stund.

År 1987 tog hon sin juristexamen och började då direkt som tingsnotarie vid Stockholms tingsrätt.

– Det kändes ganska självklart att söka ting. De flesta av mina kursare ville söka, vi pratade en del om det och jag tyckte att det verkade jättekul. Och det var det också! Vi var många notarier, hade bra stämning, jag lärde mig jättemycket och fick se många olika avdelningar. Det var en rolig tid.

Efter notarietjänstgöringen utbildade sig Petra till domare vid Svea Hovrätt där hon sedan kom att bli hovrättsråd och vice ordförande. Därefter har hon arbetat som chefsrådman på Stockholms tingsrätt och sedermera som lagman för Södertörns tingsrätt. Däremellan har hon hunnit med en hel del annat. Petra har arbetat som sekreterare i den tredje Palme-kommissionen, varit kanslichef i Göteborgskommittén som granskade och analyserade kravallerna i samband med EU-toppmötet i Göteborg 2001, arbetat på Justitiedepartementets straffrättsenhet samt suttit som sekreterare i den utredning som tillsattes efter mordet på Anna Lindh.

– Då fick jag komma i nära kontakt med arbetet i en brottsutredning, jag satt mycket hos polisen och hade även mycket kontakt med åklagare. Nu när jag blir riksåklagare tror jag att det är en väldigt bra erfarenhet att ha. Jag har ju aldrig varit åklagare själv, men har ändå under mitt yrkesliv fått stor inblick i åklagararbetet.

Nya utmaningar inom åklagarväsendet

På frågan hur hon ser på sin roll som riksåklagare svarar Petra att det naturligtvis ska bli väldigt spännande och roligt, samt att hon har en mycket positiv bild av Åklagarmyndigheten och Sveriges åklagare.

– Vi har väldigt duktiga åklagare. Det känner jag mig trygg med.

Samtidigt står Åklagarmyndigheten inför en del utmaningar. Att det under senare tid har varit ett tufft ekonomiskt läge inom Åklagarmyndigheten har nog inte undgått någon. I somras publicerade Svenska Dagbladet en debattartikel undertecknad av flera kammarchefer i Åklagarområde Stockholm.

Debattörerna skrev att de ekonomiska satsningar som görs på polisen skapar problem för åklagarväsendet som redan har det kärvt ekonomiskt, vilket i sin tur får konsekvenser för hela rättskedjan. Även tidigare riksåklagaren Anders Perklev har flaggat för brist på resurser inom åklagarväsendet.

Den ekonomiska situationen blir något av det första att se över när Petra Lundh nu tar över som riksåklagare.

– Men det jag främst tänker göra nu under hösten är att vara ute i organisationen och prata med så många som möjligt. Höra vad de tycker är bra och mindre bra, vara öppen och lyssna in.

För att kunna hantera arbetstrycket inom Åklagarmyndigheten tror Petra att det är viktigt att få igång rekryteringen av unga åklagare. Under en tid har det varit anställningsstopp för åklagare, vilket hon tycker är olyckligt.

– Det tar ganska lång tid att utbilda en åklagare, och vi kommer att behöva många åklagare framöver, så jag vill ju naturligtvis se att det finns en möjlighet att få in duktiga, unga personer och utbilda dem.

”Det tar ganska lång tid att utbilda en åklagare, och vi kommer att behöva många åklagare framöver, så jag vill ju naturligtvis se att det finns en möjlighet att få in duktiga, unga personer och utbilda dem.

”Vi har fått en förändrad syn i samhället på brott och straff”

Vid sidan av arbetet som riksåklagare är Petra Lundh under året särskild utredare i den s.k. Ungdomsreduktionsutredningen, som ska se över hur den strafflindring som i dag tillämpas för personer mellan 18 och 20 år kan tas bort. Utredningen har fått i uppdrag att dels ta fram ett förslag på hur lagen kan formuleras, dels överväga om ungdomsreduktionen ska planas ut, dvs minskas, även för åldersgruppen 15-17 år.

Utredningen kan ses mot bakgrund av att kriminaliteten under de senaste åren har varit en het politisk fråga. Politiker talar om att skärpa straffen och lovar hårdare tag mot brottsligheten. Därmed är kanske regeringens förslag, att 18-20-åriga lagöverträdare ska behandlas precis som andra myndiga lagöverträdare, inte så förvånande. Men enligt Petra finns i realiteten inget konkret stöd för att höja straffen bland unga.

– Vi har fått en förändrad syn i samhället på brott och straff. I media speglas ungdomsbrottsligheten som att den har blivit mycket värre. Men om vi tittar på statistik från Brå så kan vi se att ungdomsbrottsligheten har gått ner under de senaste tio åren.

Inte heller forskningen ger stöd åt förslaget om att ta bort ungdomsreduktionen. Vi har forskning som visar att den mänskliga hjärnan inte är fullt utvecklad förrän i 25 års åldern. Unga människor har inte fullt ansvars- och konsekvenstänkande, vilket är viktigt att komma ihåg när vi talar om ungdomsbrottslighet, menar Petra.

– Många av de ungdomar som begår brott gör det i ungdomligt oförstånd. Då kan det naturligtvis diskuteras om skärpta straff är rätt väg att gå.

Fler unga riskerar fängelsestraff

Något som har diskuterats en del i samband med utredningen är en i lagen generellt tillämplig regel som tar sikte på bristande utveckling eller omdömesförmåga. Regeln används inte i dag när det gäller ungdomar eftersom det finns en särskild reduktion för dem.

– Tanken bakom förslaget är ju att 18-20-åringar ska behandlas som andra myndiga lagöverträdare. Om det enligt den generella regel som redan gäller för alla lagöverträdare kan visas att den tilltalades handlande har haft samband med hans eller hennes bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga så får man döma till ett lindrigare straff. Bestämmelsen kommer troligtvis att användas av domstolarna i vissa fall när det gäller unga personer. Men i praktiken kommer ett avskaffande av ungdomsreduktionen innebära just att fler unga människor får hårdare straff och att fler hamnar i fängelse.

Utredningen ska presenteras i december. Petra understryker att hennes roll som särskild utredare handlar om att ta fram ett så bra underlag som möjligt för remissinstanserna att avge remissvar på.

– Jag har gått in i det här med öppna ögon, med målet att göra det på ett så bra sätt som möjligt. Det finns en politisk majoritet för att ta bort ungdomsreduktionen för 18-20-åringar. Mitt jobb är att utifrån direktiven lägga ett så väl underbyggt förslag som möjligt och redovisa vilka konsekvenser förslaget får, bland annat med beaktande av aktuell forskning, det rådande straffrättsliga systemet, kriminalstatistiken och hur mycket det kostar.

TEXT & FOTO Ingrid Öhrn

Är du redo för Juristdagarna?

Det börjar bli dags att ladda upp inför årets upplaga av Juristdagarna. För att du ska ha full koll och inte missa något bjuder iusbäraren på sex sidor med intervjuer och tips inför Juristdagarna. Trevlig läsning!

Schema Juristdagarna 2018

8 OKTOBER

JD-loppet

Loppet går av stapeln kl. 12.00 med efterföljande mingel och prisutdelning hos Roschier.

10 OKTOBER

Karriärdagen 2.0

I år har da´n före da´n och karriärdagen slagits ihop till Karriärdagen 2.0! Ulrika Borg och Thomas Bodström kommer att föreläsa och det bjuds på intressant paneldebatt. Missa inte heller chansen att boosta din framtida karriär genom bland annat CV-fotografering och CV-granskning.

11 OKTOBER

Nordens största arbetsmarknadsmässa för juriststudenter

Psst! *Glöm inte att anmäla dig till kontaktsamtalen. Juristdagarna erbjuder dig som student vid Stockholms universitet att anmäla dig till kontaktsamtal med en rad olika arbetsgivare som ställer ut på mässan. Anmälan är öppen mellan 20 augusti–26 september.*

”Vi vill göra Juristdagarna 2.0”

Det är en knapp månad kvar till juristdagarna går av stapeln och arbetet med mässan pågår för fullt. Årets projektledare är Alicia Abreu, Tony Loord och Eric Kieffer. Vi har träffat dem för att höra om deras syn på årets upplaga av juristdagarna.

Vad är Juristdagarna?

Tony: Juristdagarna är en möjlighet för arbetsgivare och juriststudenter att mötas på studenternas hemmaplan. Vi tar arbetsgivarna till studenterna, helt enkelt!

Alicia: Vi hoppas att juristdagarna ska bidra till att studenter får nya perspektiv på juristyrket. Men också att arbetsgivare ska få träffa olika typer av studenter, och inte bara de studenter som söker sig till deras verksamhet i vanliga fall.

Varför valde ni att engagera er som projektledare?

Eric: Jag har besökt juristdagarna varje år sedan jag började på juristprogrammet och nu ville jag vara med och hjälpa till. Särskilt med tanke på att jag har en annan erfarenhet som kan vara användbar i ett sånt här sammanhang.

Alicia: Det är lätt att ha åsikter om saker och ting utan att göra något åt det. Att arbeta som projektledare ser jag som en jättebra möjlighet att få påverka. Jag får vara med och driva projektet och sätta min egen prägel på det, vilket är väldigt kul!

Tony: Vi alla tre har visionen och drivkraften att i år göra Juristdagarna 2.0. Med det menar vi inte att det behöver vara mycket för att det ska bli bra. Kvantiteten är inte det viktigaste, men det vi gör ska vi göra bäst.

Det är tre projektledare i år. Varför?

Tony: Att vi är tre i år handlar mycket om att vi har ett nytt sätt att se på projektet och projektledning. Tidigare år har det varit lite underbemannat, vilket vi vill undvika. Jag tror det är bra att ha många som står på jämn fot, vi vill ha en mer plan organisation där vi arbetar tillsammans. Det underlättar för alla.

Alicia: Vi försöker hålla det mer plant i hela ledningsgruppen. Alla har sina egna ansvarsområden och fördelar själva arbetet, medan vi som projektledare fungerar mer som ett bollplank.

Hur är ni som team?

Eric: Vi har olika egenskaper och erfarenheter och kompletterar därför varandra väldigt bra.

Alicia: Vi kommer från helt skilda bakgrunder och vi har i många fall olika uppfattningar och synvinklar. Det leder till att vi kan få mycket bra input från varandra, vilket är en stor fördel.

Är juristdagarna relevant för alla juriststudenter?

Eric: Ja! Absolut! Det är en möjlighet att förstå vad yrkeslivet som jurist kan innebära. Som jurist kan du arbeta med så mycket olika saker och i många olika branscher. Att gå på mässan kommer vidga din syn på vilka karriärmöjligheter du har

Har ni några taktiktips inför mässan?

Eric: Tiden på mässan går väldigt snabbt och ingen hinner prata med alla. Jag tror det är bra att förbereda sig genom att kolla upp vilka som ska närvara och lägga upp en plan för vilka man vill träffa.

Tony: Den som går runt på måfå i hallen kommer förmodligen hamna hos de som ser störst, bäst och vackrast ut, vilket inte alltid behöver vara det rätta valet. Kolla igenom vår hemsida och vårt marknadsföringsmaterial. Förbered dig mentalt för vad du vill uppnå med besöket, det tror jag är viktigt.

Alicia: Se det som ett tillfälle att utmana dig själv. Begränsa dig inte för mycket, utan våga utmana dina fördomar och besök en arbetsgivare du kanske inte tänkte besöka i första hand. Sedan är det alltid bra att förbereda sig med lite frågor att ställa.

Hur ska de studenter som läser första året tänka när de besöker mässan?

Alicia: Vissa arbetsgivare, inte alla, kommer säga att du inte är relevant ännu. Så mitt tips är att inte se besöket som ett tillfälle att söka jobb, utan se det i första hand som en chans att lära känna din framtida bransch och få ett grepp om vad en juristexamen kan leda till.

Vad är nytt för i år?

Eric: Vi försöker få till en större variation på arbetsgivare i år. Fokus hamnar ofta på affärsjuridik och det vill vi komma ifrån. Något annat som är nytt är att vi har valt att inte trycka någon katalog. Istället kommer den finnas digitalt med direktlänkar till företagens hemsidor. Med en digital katalog hoppas vi kunna nå ut till fler.

Tony: Vi satsar på att komprimera dagarna och fylla dem till bredden. Vårt fokus ligger på kvalitet framför kvantitet. Sedan tycker vi också det är viktigt att personalen, våra volontärer, får njuta av mässan lika mycket som alla besökare.

Alicia: Förutom att alla volontärer får biljetter till banketten så ordnar vi i år en jättefin kick-off för våra volontärer, vilken kommer hållas på Mannheimer & Swartling. Volontärerna gör ett jättejobb och vi vill skapa ett mervärde för dem.

Årets projektledare för Juristdagarna 2018: Eric Kieffer, Alicia Abreu och Tony Loord

TEXT & FOTO Ingrid Öhrn

Hallå där...

VI HAR STÄLLT FYRA FRÅGOR TILL FEM JURISTER på olika arbetsplatser. Gemensamt för arbetsplatserna är att de alla ställer ut under Juristdagarna 2018. Hur är det att jobba på myndighet? Vad krävs för att få jobb på en affärsjuridisk byrå? Vilka är juristernas bästa mingeltips? Svaren får du här.

CORINNE EKMAN

Partner, Gernandt & Danielsson

Hur kommer det sig att du började jobba på G&D?

Vid sidan av att jag ville jobba med de största och mest komplexa transaktionerna och med de bästa juristerna, ville jag också vara på en mellanstor byrå där man inte bara blev en kugge i hjulet. Jag har alltid varit ambitiös och självständig och trivs med att jobba enligt devisen frihet under ansvar. G&D:s storlek och värderingar med kvalitet som ledstjärna samt utrymme för olika personlighetstyper och individuella karriärvägar passade mig utmärkt.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Dessvärre måste jag ge det något uttjatade svaret att ”ingen dag är den andra lik”, vilket dock är en del av charmen och en stor anledning till varför jag tycker det är lika kul att gå till jobbet nu som när jag började för 11 år sedan.

Har du något tips till blivande jurister som vill få jobb på G&D?

Bra betyg är viktigt, men inte allt. Andra meriter, ambition, personlighet, social kompetens och intresse för affärer och entreprenörskap spelar också in. Våga sticka ut från mängden!

Finns det några fördomar om arbetet på affärsjuridisk byrå som du vill slå hål på?

Att det är ett hårt klimat på affärsjuridiska byråer och svårt att göra karriär, särskilt för kvinnor. Givetvis krävs hårt arbete och periodvis långa dagar – vilket kanske inte passar i alla skeden av livet – men ju mer senior man blir desto friare blir arbetet och det är, i vart fall på G&D, trivsamt, kul och högt i tak. Min uppfattning är att alla har samma möjlighet att göra karriär!

HANNA WILSON

Jurist, Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Hur kommer det sig att du började arbeta på DO?

En av anledningarna till att jag valde att läsa juridik var att jag ville göra skillnad genom att arbeta med mänskliga rättigheter i allmänhet och med diskrimineringsrätt i synnerhet. Genom mitt arbete som jurist och utredare på DO:s rättsenhet arbetsliv får jag arbeta med de frågor jag brinner för samtidigt som jag kan göra konkret skillnad i samhället. Dessutom är diskrimineringsrätt ett intressant och dynamiskt rättsområde.

(FOTO Hans Alm)

Vad innebär ditt arbete? Hur ser en vanlig dag ut för dig?

Som jurist och utredare på DO:s rättsenhet arbetsliv hanterar jag anmälningar till DO och gör tillsynsutredningar för att kontrollera att till exempel en anmäld arbetsgivare följer diskrimineringslagen. I praktiken innebär det att jag begär in och granskar uppgifter från arbetsgivaren, håller överläggningsmöten med arbetsgivaren och ibland med anmälaren, gör en juridisk bedömning av materialet och därefter skriver ett tillsynsbeslut. Utöver tillsynsarbetet arbetar jag med rättsutredningar, handledning och intern verksamhetsutveckling. Jag arbetar även i DO:s telefonupplysning och eftersom DO är en statlig myndighet gör jag också sekretessgranskningar när någon begär ut allmänna handlingar.

Finns det några fördomar bland jurister om arbetet på myndighet som du vill slå hål på?

Det kan säkert finnas fördomar om arbetet på myndighet, men jag trivs väldigt bra med mitt arbete som är både spännande, omväxlande och utvecklande.

Har du något mingeltips till de som tänker besöka DO:s monter på Juristdagarna i höst?

Mitt tips är att du som besöker DO:s monter ställer alla frågor, stora som små, som du vill ha svar på. Det finns inga dumma frågor.

JOHANNA TESFA

Associate inom Financial Legal Services, KPMG

Hur hamnade du på KPMG?

Jag kom först i kontakt på KPMG när jag under JD-banketten hamnade vid samma bord som en jurist som jobbade på KPMG. Efter det ansökte jag om ett internship på KPMG skatt i Stockholm under studietiden. Vid slutskedet av mina studier kontaktade KPMG mig för att höra om jag var intresserad av att arbeta med regelverksrådgivning. Jag tyckte att det lät spännande och trivdes sedan innan på KPMG så jag valde att börja!

Vad arbetar ni med på FLS? Vilka är skillnaderna mot att jobba på en affärsjuridisk byrå?

På FLS arbetar vi med regelverksrådgivning mot finansiella institut. Vi arbetar med regelefterlevnad och riskhantering genom att analysera effekten av nya regelverk och ger råd om vilka förändringar i verksamheten som behövs för att följa reglerna. Skillnaden är att arbetet på FLS är väldigt dynamiskt, ingen dag är sig lik. En annan skillnad är att vi erbjuder våra kunder mer än stöd vid tolkning av regelverk, vi är nämligen väldigt involverade i bolagens implementering av olika regelverk.

Finns det några fördomar om arbetet som konsult som du vill slå hål på?

Att man inte kan ha ett balanserat liv när man arbetar som konsult. Inom FLS arbetar du visserligen hårt men du kan helt klart balansera ditt arbete med ditt privatliv och du får tid till vänner, familj, partner, träning osv. Det är även förvånansvärt högt i tak på KPMG.

Har du något mingeltips till de som tänker besöka KPMG:s monter på Juristdagarna i höst?

Var bara glada och trevliga när ni kommer fram till vår monter och försök att vara er själva! Ett annat tips är att passa på att ställa eventuella frågorna som ni har kring oss, det visar att ni är intresserade samtidigt som ni förhoppningsvis får med er ett bra svar.

ANNIKA NYBERG EKENBERG

Biträdande jurist, Vinge

Hur hamnade du på Vinge?

Redan tidigt var det mycket på Vinge som lockade mig, så som stora klienter och spännande uppdrag inom några av de affärsjuridiska områden jag var intresserad av. När jag under utbildningen arbetade extra på Vinge blev jag övertygad om att jag skulle trivas där. Klimatet på Vinge var trevligt och alla var så hjälpsamma.

Vilka är fördelarna med att arbeta på affärsjuridisk byrå? Finns det några nackdelar?

JURISTDAGARNA

De största fördelarna är att vårt arbete innefattar ett stort engagemang i klienten, utmanande arbetsuppgifter, ett tätt samarbete med duktiga kollegor och att vi har riktigt roligt tillsammans. Arbetet är krävande och arbetsdagarna kan periodvis bli ganska långa, men trots det är arbetstiderna ofta flexibla.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Hur arbetsdagarna ser ut varierar mycket och är inte minst beroende av vilka typer av projekt jag är involverad i. Gemensamt för alla projekt, vilket även präglar hur mina arbetsdagar ser ut, är att det alltid hålls en tät dialog med klient. Arbetet innefattar också ett nära samarbete med mina kollegor.

Har du något mingeltips till de som planerar besöka Vinges monter på Juristdagarna i höst?

Mitt bästa tips är att vara dig själv. Ställ de frågor som du verkligen vill få svar på, men försök att inte fokusera för mycket på frågor om meritkrav. Fokusera hellre på frågor som hjälper dig att avgöra om du skulle trivas som jurist på Vinge och ställ frågor om Vinges verksamhet och arbetsklimat. Det visar att du är intresserad av just Vinge.

JULIA BLOMQVIST
Associate inom Private M&A, Roschier

Hur kommer det sig att du började jobba på Roschier?

Jag arbetade som både Office Support och Research Trainee hos Roschier under min studietid på SU och fastnade för den trevliga atmosfären och hur mån Roschier var om att alltid leverera det bästa, både till klienter och till sin personal. Under det sista året hade jag också möjlighet att delta på NBLA, vilket gav mig bra insyn i transaktionsprocessen men också till Roschier.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Som M&A-jurist är man «spindeln i nätet» i en transaktion och under en dag har jag mailkontakt och möten både externt med klient och internt med våra specialistgrupper där vi t.ex. diskuterar den dokumentation och de avtal som vi hjälper klienten med i transaktionen. Dagen ägnas sedan åt att granska, ta fram och skriva den legala dokumentation som tidigare diskuterats.

Har du något mingeltips till de som planerar besöka Roschiers monter på Juristdagarna i höst?

Ta tillfället i akt att fråga sådant du vill verkligen ha svar på för att kunna bilda dig en uppfattning om hur Roschier är som arbetsplats och om det är en byrå som passar dig. För Roschier är det viktigt med engagerade medarbetare.

Finns det några fördomar om arbetet på affärsjuridisk byrå som du vill slå hål på?

Det finns stora fördomar om att det skulle vara ett hårt arbetsklimat med starka hierarkier på en affärsjuridisk byrå. På Roschier stämmer inte detta utan stämningen mellan oss kollegor, jurister såsom delägare, studenter och supportpersonal, är en av flera anledningar till att jag inte kan tänka mig en bättre arbetsplats.

TEXT Ingrid Öhrn

Han tafsade inte

ETT TEMA i efterspelet till #metoo var pressetik. Sex svenska tidningar klandras av Pressens opinionsnämnd för uthängande av två feministiskt profilerade män på Aftonbladet, en TV 4-man och en kvinna på Sveriges radio. Hysteriska huvudstadsmedier tuppfäktas nu om sina intriger som om de vore världens navel. Isobel Hadley-Kamptz påpekar ”hur liten svensk medievärld är. Folk känner varandra, har druckit öl med varann, legat med varann, försökt ligga med andra… Allt blir så klibbigt” (*Medievärlden* 30 maj).

Tema 2 är kön. Vissa män utgår från att före #metoo var alla lika osårbara för karriärsabbare och virtuella beskyllare som dessa män upplevde sig. Andra larmar om orimliga skamstraff för en klumpig flirt. Claire Berlinski (*The American Interest* 6/12-17) tycker mäns självförnedring blivit ”creepy”. Hon nyanserar mansbeteenden som att ingå affärsavtal på hotellrum, kyssa reportern efter intervjulunch, tvingas uppföra sig när fansen flockas på hotellet, inte bli förstådd för vad man sa i *Vanity Fair* 1995, snorta kokain från praktikantens analöppning samt, när #metoo hunnit ikapp, få ett team av terapeuter för att checka sina privilegier i en välrepeterad botgöring. Berlinski är en journalist i världsklass, ändå är hennes text för centrerad kring Kalifornien.

Jag vill lyfta en tredje aspekt: odling. I P1-reportaget om ”kulturprofilen” kring Svenska Akademien säger hon som var assistent när han regisserade opera: ”Häpp och hopp, där försvann så många tusen spänn ut… Min uppgift blev att bara gå efter och rensa upp i konflikter, ta hand om människor som bröt ihop… Man kan inte ha som ambition att lägga ner varenda brud i hela kören”. En redaktör, som körde ut honom från en fest efter grovt tafsande, berättar att ”på gatan vände han sig mot mig och sa att ’Jag ska se till att du inte har någon karriär inom Kultursverige, att du är ingen, du kommer att förbli ingen’… Jag skäms för min egen tystnad”.

Tänk om han odlat människor hellre än att förbruka dem. Hade han då uppnått sin status eller ens blivit kändis?

Notan kom först genom brist på återväxt i Forum-lokalen. P1 beskriver ”gråa kalufser, käppar och en rollator… Det är långt ifrån fullsatt”.

Sen avslöjades Harvey Weinstein, som hyrt avdankade spioner för att tysta och sexuellt kartlägga kvinnor han utnyttjat. #metoo nådde Sverige och från vissa i societeten tycks nu antas, att innan dess hade de mycket roligare än folk med mänskliga hämningar och spärrar. Men var det så? Vet den som aldrig odlat yngre i arbetslivet hur livet kan vara?

Metropolerna har seminarier om #metoo. Vad ska man säga? Jag vet inte vad andra gjort i sängen. Har värdegrunderna mer substans än annat sterilt konsultspråk med personlighetstest i fyra färger? Är jag en duktig jurist om jag håller fingrarna i styr och för säkerhets skull inte pratar med notarierna? Berlinski fruktar ett återinförande av *chaperones* som förr övervakade tjejer i USA när de prövade sina vingar. Lara Prendergast (*The Spectator* 11 augusti) ser efter #metoo en ny mansroll med minimal aptit på sex, sociala möten och mat (ersatt av Huel-pulver, proteindrinkar och sojaprodukter).

Jag har andra ambitioner. Jag hoppas de som haft mig som mentor ska säga något mer positivt än: ”Han tafsade inte”.

TEXT David Munck
FOTO Thinkstock

Artificiell intelligens och juridik

AI ÄR HÄR FÖR ATT STANNA. Appar, robotar, självkörande bilar. Liksom ångmaskinen och elektriciteten en gång förändrade våra liv, kommer AI att ge oss ett paradigmskifte som kommer att förändra våra arbeten, samhället, världen. Hur bör vi jurister anpassa oss till detta?

Claes Granmar är docent och forskare i Europarätt vid Stockholms universitet.

Fördelarna – Produktivitet

Den stora fördelen med AI, inte minst för företag, förväntas bli ökad produktivitet och effektivitet som kan skapar en ekonomisk tillväxt. Exempelvis kommer de administrativa sysslorna till stor del att automatiseras, som att scanna och sammanställa komplexa dokument eller sortera e-post. Inom juridikens värld har detta redan skett. Teknologiska verktyg finns som kan tillhandahålla och anpassa juridiska mallar och dokument på bara några minuter. Detta frigör tid för mer kvalificerade uppgifter. I ett forskningsprojekt hade en dator försedd med AI i efterhand analyserat underlagen för 584 domar i Europadomstolen. I fyra fall av fem kom datorn fram till samma beslut som domstolen. Genom snabb förberedande analys kan AI, enligt forskarna, underlätta enormt för jurister - men inte ersätta oss!

iusbäraren har träffat Claes Granmar, som just nu driver ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om AI. Han menar att det är en fördel att genom tekniken kunna effektivisera tungt och tråkigt arbete och att detta eventuellt leder till billigare juridiska tjänster.

En förändrad arbetsmarknad

Arbetsmarknaden kommer också att förändras med AI:s växande betydelse. Jobb kommer att förloras, arbetsroller förtydligas och nya jobb kommer att skapas. Utvecklingen sker globalt. Från Kina rapporteras juridik-robotar med torso och skärmansikte hjälpa till i lägre instans vid t ex trafiköverträdelser. Jingsau är här pilotprovins och enligt åklagare kan robotarna ge ut arresteringsorder och godkänna åtal. Inom USA:s system Watson, som IBM har utvecklat, finns den juridiska roboten Ross. Denna plattform, som kan läsa rättsfall och skapa juridiska beslut utifrån ställda frågor, används av många aktörer i branschen.

Claes Granmar förutspår att denna utveckling kan leda till färre enklare juridiska tjänster och färre jobb på myndigheter men inte färre avancerade juridiska arbeten, såsom på advokatbyråer. Enligt honom är AI just nu på nivån avancerade algoritmer. Det är först när vi får en medvetande maskin som vi verkligen kan börja tala om en artificiell intelligens.

Riskerna med Artificiell Intelligens

Viktiga frågor är att avgöra rättsligt ansvar och skydda personlig integritet. Exempel på fall är där för en människa livsavgörande beslut fattas av en algoritm, det potentiella kriminella missbruket av AI och information, eller användandet av AI i automatiska vapensystem.

Rättsligt ansvar

Utvecklingen medför självklart en utmaning för det existerande juridiska ramverket. Vem är ansvarig för beslut som fattats eller informerats via AI om t ex en sjukdoms diagnostiserande, ett huslåns beviljande eller en självkörande bils trafikbeteende? Eller om en juridisk robot beter sig som en paragrafryttare och inte ser hela den komplexa bilden med skälighet, syfte och omständigheter? AI-system kan brista eller fatta felaktiga beslut som gör skada. Särskilt när AI-algoritmer lär sig och utvecklas på egen hand.

Viktigt är, enligt Granmar, upprättande av ansvar. En robot kan inte vara ansvarig person enligt våra regler. Granmar inflikar dock att roboten Sophia blev saudisk medborgare i oktober 2017.

Då är frågan om det är personen som gav informationen som är ansvarig, den som byggde den artificiella intelligensen, den som godkände den eller aktören som manövrerar den? Rättsläget är oklart. Troligen kommer nya rättsfall att bedömas från fall till fall tills prejudikat etableras. Först när det rättsliga ramverket är på plats, kommer flera företag och allmänheten att vilja börja använda mer avancerade AI-baserade verktyg.

AI och personlig information

Personlig information är en nyckelfråga inom AI, som bygger på att analysera stora mängder av information. GDPR har satt individens rättigheter i centrum och hur detta ska tillämpas på AI blir en utmaning. Hantering av personuppgifter kan komma att regleras på nytt.

Den etiska frågan

European AI Alliance och Select Committee on Artificial Intelligence

Ny teknik innebär nya etiska och juridiska frågor, relaterade till ansvar eller fördjupat beslutsfattande. Europeiska kommissionen kommer att lägga fram etiska riktlinjer för AI-utveckling i slutet av 2018, baserade på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Principer som dataskydd och transparens skall beaktas. För att utveckla dessa riktlinjer kommer kommissionen att samla intressenter i en europeisk allians, European AI Alliance. Dessutom tillsatte överhuset i Storbritannien år 2017 en kommitté, The Select Committee on Artificial Intelligence, för att utreda de ekonomiska, etiska och sociala implikationerna av AI.

Vägen framåt

Det kommer att krävas nya investeringar och kontinuerlig vidareutbildning för att inte halka efter i utvecklingen, och EU kommer att uppmuntra investeringar inom området AI. En samarbetsförklaring har undertecknats av 24 europeiska medlemsstater och Norge i år, och kommissionen arbetar med medlemsstaterna för att ha en samordnad plan för AI före årets slut. Huvudsyftet är att maximera effekten av investeringar på EU-nivå och nationell nivå. Med stor sannolikhet kommer detta att leda till nya studier, forskningsprojekt och arbetstillfällen inom området AI även för jurister.

Hur ska vi jurister då göra för att inte bli sysslolösa när robotar tar över vissa av våra uppgifter? Att anpassa sig till den nya utvecklingen genom att lära sig nytt är mycket viktigt, tror Claes Granmar. Kontinuerlig vidareutbildning inom juridik och teknologi är något vi måste räkna med.

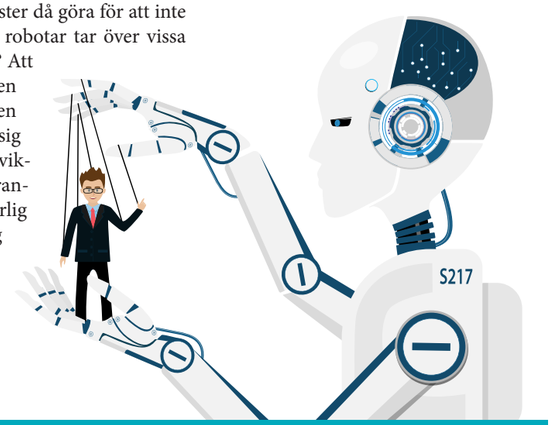

TEXT Cristina Keskitalo
FOTO Fredrika Lageryd
ILLUSTRATION Thinkstock

Källor: Europeiska kommissionen, House of Lords Select Committee on Artificial Intelligence, VQ Legal, Intervju med Claes Granmar, Docent i Europarätt vid Stockholms Universitet.

Vad är artificiell intelligens?

Det finns flera olika definitioner av AI. En definition är: "Teknik med förmåga att utföra uppgifter som annars skulle kräva mänsklig intelligens, såsom syntolkning, taligenkänning och översättning."

Artificiell intelligens (AI) refererar ofta till "smart teknik" eller system som visar intelligent beteende genom att analysera sin omgivning och agera - med viss självständighet - för att uppnå specifika mål samt att lära sig och anpassa sig efter olika stimuli.

AI-baserade system kan bestå av mjukvara och agera i den virtuella världen, t. ex voice assistants, bildanalys-program, sökmotorer, program för ansiktsigenkänning. AI kan även ingå i hårdvara, t. ex avancerade robotar, självkörande bilar, drönare, Internet-of-things-applikationer.

FRÅGA arbetsrättaren REBECCA

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Transportföretagen som är en samarbetsorganisation för arbetsgivar– och branschförbund inom transportnäringen. Rebecca har juridikexamen och en fil. kand. i personal– och arbetslivsfrågor. Hon ansvarar även för den årliga sammanställningen av Karnovs författningssamling i arbetsrätt.

Fråga:

Hej Rebecca!
Jag har blivit tillfrågad om att engagera mig i arbetsmiljöfrågor och har några frågor som jag undrar om du kan hjälpa mig med?

1. Vi har ett lokalt skyddsombud och nu är det fler som vill vara skyddsombud. Hur många skyddsombud måste ett företag egentligen ha?

2. Under hösten ska vi ha skyddskommittémöten, jag har aldrig varit med på detta tidigare och undrar om du kan förklara?

Stort tack för hjälpen!

ARBETSRÄTT

Svar:

Hej Malin,
Inledningsvis tänkte jag kort bara nämna vad ett lokalt skyddsombud är. Ett lokalt skyddsombud utses av lokal fackklig arbetstagarorganisation som arbetsgivaren har kollektivavtal med. Lokala skyddsombud är därför anställda på företaget, vilket skiljer sig mot regionala skyddsombud som är anställda av sitt fackförbund.

1. Hur många skyddsombud kräver verksamheten?

På ett arbetsställe, där minst fem arbetstagare regelbundet sysselsätts, ska det finnas minst ett skyddsombud. Om arbetsförhållandena påkallar det, det vill säga om arbetet är påtagligt riskfyllt, ska det finnas skyddsombud även på arbetsstället som har färre än fem anställda.

Som du säkert inser kräver olika verksamheter olika stor skyddsverksamhet. Antalet skyddsombud som kan behövas på en arbetsplats får därför avgöras beroende på arbetsställets storlek, antalet anställda, vilken typ av arbete som utförs samt arbetsförhållandena. Vid arbetsställe med flera avdelningar bör skyddsombud utses för varje avdelning eller grupp av avdelningar med likartat arbete. Där skiftarbete utförs bör skiftlag med flera arbetstagares skyddsombud finnas bland arbetstagarna på varje skift.

Om de anställda är osäkra angående vilket antal skyddsombud som är lämpligt för arbetsplatsen, ska samråd ske med arbetsgivaren och Arbetsmiljöverket innan något skyddsombud utses.

Om det har utsetts flera skyddsombud på ett arbetsställe ska ett av dem utses till huvudskyddsombud. Huvudskyddsombudets huvudsakliga uppgift är att agera som samordnare för skyddsombudens verksamhet. Detta är det enda som skiljer huvudskyddsombudet från övriga lokala skyddsombud.

Om det finns olika kollektivavtal med olika fack representerade på arbetsstället, är det inte nödvändigt att utse ett skyddsombud från varje facklig organisation utan ett gemensamt skyddsombud kan utses. Det finns dock inget som hindrar att de fackliga organisationer som arbetsgivaren har kollektivavtal med, har var sitt skyddsombud utsett.

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

2. Vad är en skyddskommitté?

En skyddskommitté, även kallat arbetsmiljökommitté, är ett samverkansorgan och arbetar med arbetsmiljöfrågor. Kommittén består av personer från både arbetsgivar- och arbetstagarsidan. Arbetsmiljölagen kräver att det finns en skyddskommitté på arbetsställen med minst 50 anställda. Skulle anställda på en mindre arbetsplats begära att en skyddskommitté tillsätts, eller om parterna är överens, ska så ske.

Om möjligt bör en person i företagsledande (eller därmed jämförlig) ställning samt företrädare för de anställdas organisation på arbetsstället ingå i kommittén. Detta för att kunna skynda på beslutsprocessen. Sammansättningen i övrigt bör reflektera arbetsplatsens olika personalkategorier men det ska alltid ingå ett skyddsombud i kommittén. Malin, vilken part du representerar framgår inte av frågan och oavsett är det ett spännande forum att delta i.

Det är som huvudregel det lokala facket som avgör vem av arbetstagarna som ska vara ledamot i kommittén. En sådan person, som av det lokala facket utsetts till skyddskommittéledamot, omfattas av förtroendemannalagens regler i egenskap av facklig förtroendeman. Ordförande och sekreterare utses av arbetsgivaren, om parterna inte kommit överens om annat.

Hur många personer som ska ingå i kommittén avgörs efter en bedömning av de specifika arbetsförhållandena, hur många anställda som arbetar på arbetsstället samt vad för slags arbete det rör sig om. Antalet personer ingående i en skyddskommitté kan lämpligen fördelas på lika många arbetsgivar- som arbetstagarrepresentanter.

Regelbundna möten är att rekommendera och en bra riktlinje kan vara att hålla minst ett sammanträde var tredje månad och då bör även företrädare för företagshälsovården delta om sådan finns på arbetsplatsen.

Hoppas mina svar har varit en vägledning för dig i ditt fortsatta fördjupande inom arbetsmiljöns område.

Vänligen
Rebecca

FOTO Niklas Bolin Djanaieff

Nästa år firar iusbäraren 60 år. Det vill vi uppmärksamma redan nu genom att i kommande nummer återpublicera några artiklar ur vårt arkiv. Den andra artikeln i serien är en intervju med Jan Guillou från nr 2 år 1986. Trevlig läsning!

Intervju med Guillou(tinen)

På väg till TV, för att intervjua Jan Guillou, hörde jag i vimlet hur två fjunmustascher — som kanske annars helst diskuterar topplock och kopplingar — kommenterade rättshjälpsreformen:

»—Såg 'ru den där djäveln, som inte fick en advokat. Det var ju råtorsk för hans del.

—Ja, för fan, men den där »Giljå» skulle fan kunna snatta hur mycke' som helst utan att trilla dit. Vicken lirare!»

Tack vare programmet »Rekord-Magazinet» har vi blivit serverade juridiska problem hemma i vardagsrummen. Det är Jan Guillou som har varit servitören. Han har aktiverat även icke-jurister i den viktiga rättssäkerhetsdebatten.

Jan Guillou är själv jurist, så till vida att han en gång i tiden studerade juridik på Stockholms Universitet. Jan Oskar Sverre Guillou har — enligt fakulteten — läst den s k »proppen», samt kurserna i ekonomi och rättshistoria.

SC: Hur gick det egentligen med Dina studier?

JG: Jag påbörjade juridikstudierna i Uppsala. Redan efter en vecka flydde jag därifrån. Der var för mycket av vin, kvinnor och sång i den staden.

Därefter studerade jag i Stockholm. Det gick bra så länge det varade. Hastigt och lustigt hamnade jag sedan på Fib-aktuellt, och därmed lades studierna på hyllan.

Juris studerande

I Jan Guillous roman »Det stora avslöjandet» (Norstedts, 1974), som handlar om personen Erik Ponti, beskrivs bl a miljön på den juridiska fakulteten. Enligt romanens förord är händelserna verkliga, dock ommöblerade i tid, rum och form.

Om studiekamraterna berättas bl a följande:

»Och eftersom anhopningen av dumhuvuden från överklassen tycktes anmärkningsvärt stor på den juridiska fakulteten så föll sig också delar av Eriks demonstrationspolitik som naturliga.»

SC: Vad tyckte Du om juristutbildningen?

JG: På min tid var den juridiska fakulteten lättast att komma in på. Jag tyckte mig iakttaga att jag befann mig i ett sällskap av mindre begåvade, och mindre studiemotiverade, studenter. Man kan nog märka detsamma på juristlinjen idag.

Studenterna påstås ju ha varit rosenrasande röda under 60-talet. Så var dock inte fallet på den juridiska fakulteten. Vi startade en förening som hette »socialistiska jurister». Av 2 500 studenter fick vi ihop 11 stycken. Vi började med att utesluta ett par socialdemokrater. Därefter rensade vi ut trotskisterna. Sedan kommer jag inte ihåg hur det gick...

SC: Är jurister över lag konservativa?

JG: Ja, utan tvekan. När jag tex var på besök hos en juristförening i södra Sverige, så var det Rotary och Moderata Samlingspartiet som jag träffade samtidigt.

Jurister som företräder den traditionella rättssäkerhetssynen däremot, är konservativa på ett alldeles utomordentligt sätt. Dem har jag mycket större respekt för, än de moderna socialdemokratiska juristerna, som anser att lagar bara är strunt och till för att genomföra politiska beslut med.

Brottmålsjuridiken är djävligt enkel

SC:Är det olyckligt att så få journalister är juridikutbildade?

JG: Nej, inte alls. Inom juridiken är det till den största delen — av kommersiella skäl — brottmål som ges utrymme i media. Och brottmålsjuridiken är ju djävligt enkel. Det är en blandning av gamla testamentet, 15 rättstermer och sunt förnuft. Avtalsrätt och beskattningsrätt, däremot, är ett helvete. Det tycker väl förmodligen juristerna också.

Juristspråket

SC: Är juristspråket för krångligt?

JG: Ja, det finns utrymme för en måttlig förenkling av det juridiska språket. Jurister har en förmåga att krångla till det i onödan. Det har fö alltid varit en strävan hos borgerligheten att imponera på populasen med ett invecklat språk.

SC: Skall man anamma postens ideologi: »Skriv som Du talar»?

JG: Nej, absolut inte. Vi måste kräva precision av jurister.

Pressen har makt

SC: Tror Du att pressens skriverier om olika rättsfall påverkar domstolarna?

JG: Ja, det tror jag. Man skall inte vara naiv på den punkten. De berörs av pressens olika kampanjer. Det vore orimligt och omänskligt att tro annat.

SC: Påverkas utvisningspolitiken av media?

JG: Ja, där har massmedierna ett mätbart och tydligt inflytande. Det kastas säkert ut 100-tals familjer varje månad. Några utses — av outgrundliga skäl — som publicistiskt intressanta, och det skrivs om dem i pressen. Vår erfarenhet är nog alldeles bestämd: just de familjer som det skrivs om, får stanna.

160,147,125

SC: Du har erfarenhet från en — för jurister — ovanlig plats i rättssalen.

JG: Jag har suttit på den anklagades plats, ja.

SC: Du kör snabbt. Du har sagt i tidningarna att »det är få som kör om mig».

JG: Jag har tidigare kört 160 km/h och 147 km/h på motorväg och åkt fast. En nu aktuell fortkörning gäller en överträdelse på en 90-väg; jag körde 125 km/h.

Det senaste trafikmålet har fått mig att — kraftigare än tidigare — reagera mot de gjorda inskränkningarna i rättshjälpsinstitutet. Eftersom det var ett bagatellmål, uppträdde jag utan försvarsadvokat. Jag hade inga problem med processordningen, eller med att förhöra poliserna — det var att intervjua dem i mitt eget program.

Trots att jag klarade av det här tekniskt och intellektuellt, så gick det inte av psykologiska skäl. Jag agerade nämligen i egen sak. Jag dömdes i tingsrätten, och skall nu överklaga domen. Alltså: När man försvarar sig själv under rättegången hamnar man i ett taskigt psykologiskt läge.

SC: Skall Du skaffa en advokat inför hovrättsrättegången?

JG: Nej, det skulle verka »over-kill» att komma dragandes med t ex Silbersky.

Duktiga advokater

SC: Vissa advokater syns oftare än andra i media. Beror det på att de är linslöss?

JG: Nej, de är helt enkelt duktigare än andra. När man ser t ex Sjöström eller Silbersky satsa, då är det djävligt bra. Silbersky kan ju hugga ett vittne i stycken inom loppet av tio minuter.

IUS-bäraren

JG: Jag har varit medarbetare i redaktionen för IUS-bäraren. Det var länge se'n. Vi tog över redaktionen genom en kupp.

SC: Hur gick den till?

JG: Ja, du vet ju hur det är på möten. Av 2 500 kommer endast 18 stycken. Om då 11 av dem är socialistiska jurister, så säger det bara »swisch». Det är helt i sin demokratiska ordning.

Jan Guillou var medlem i IUS-bärarerns redaktionsråd 1969. I tidningen har han bl a refererat en JF-debatt om dödsbegreppet, samt utrett termerna »rättsstat» och »rättssäkerhet». En avog inställning till det reaktionära präglar hans artiklar. Det är föga förvånansvärt!

Slutligen: I boken »Det stora avslöjandet» kan man — om flickor — läsa:

»Några flickor han lärt känna när han gick om dem vid tiden för straffrätten (eller om det var processrätten?) gick förbi på avstånd. De var vackert gracila på det där svala överklassättet (svängande veckade kjolar, snäva dräktjackor av club-modell, stora handväskor, glasögon med tilltagna bågar och pagefrisyr av sådant slag att det krävde omsorgsfull och tålamodsprövande borstning). De studerade bara tillfälligt i väntan på att gifta sig... »

Då skulle han se hur de ser ut idag!

Text & foto: Stephan Carlsson

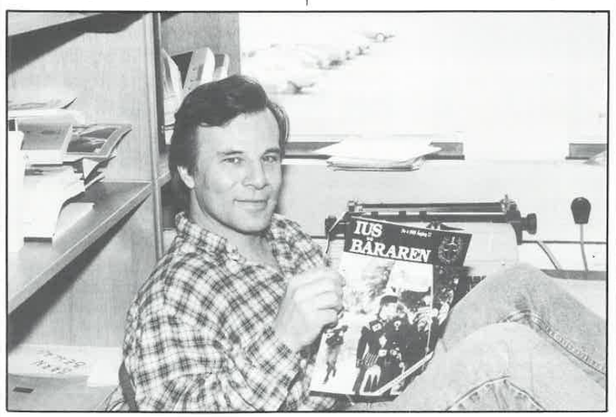

»Jag tyckte mig iakttaga att jag befann mig i ett sällskap av mindre begåvade, om mindre studiemotiverande studenter.

POSTTIDNING B
Juridiska Föreningen vid Stockholms Universitet
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

VINGE

HALLVARSSON & HALVARSSON

Flygfärdig?

Under våra vingar hittar du många av Sveriges mest fullfjädrade experter inom affärsjuridik. Kanske ser du din framtid här när du ska landa på ditt första jobb?

På Vinge får du utrymme att växa. Både som människa och i din yrkesroll. Hos oss gäller verkligen att the sky is the limit.

Varje klient och uppdrag är mer eller mindre unikt. Därför behöver vi mångsidiga jurister. Hos oss är det du som är skillnaden. Vi trivs bäst när vi får kavla upp ärmarna och jobba handgripligt. Vår drivkraft är att lösa upp affärsmässiga knutar, inte att producera tjocka pm.

För oss handlar det om att hitta rakaste vägen. Fågelvägen.

vinge.se/karriar

Stockholm Göteborg Malmö Helsingborg Bryssel